

Editorial: Pedagogické vědění a Pedagogická orientace

Pedagogická orientace otevírá svůj nový ročník úvodníkem na téma *pedagogické vědění*. Čini tak proto, aby poukázala na důležitou úlohu, kterou sehrávají odborné časopisy při komunikaci *pedagogického vědění*. Slovní spojení *pedagogické vědění* je významově situováno poblíž slovesa *vědět*. Vědění nemusí být nutně spojováno s vědou – můžeme něco vědět, aniž bychom (z toho) dělali vědu. *Pedagogické vědění* vyrůstá z mnoha různých zdrojů. Vedle pedagogické vědy a výzkumu je jeho zdrojem také pedagogická praxe, a to v tom nejširším slova smyslu. *Pedagogické vědění* lze chápat jako souhrn konceptualizovaného, teoretického i praktického poznání pedagogických problémů. Právě prostřednictvím *pedagogického vědění* je možné porozumět smyslu pedagogické praxe a analyzovat ji s ohledem na její funkce a efekty. Pro poznání a kvalifikované řešení pedagogických problémů má *pedagogické vědění* klíčový význam, neboť nabízí něco, co bych nazval *pedagogickou orientací*. Není proto divu, že se ke kategorii *pedagogické vědění* v poslední době obrací pozornost řady autorů.¹

V souvislosti s informační explozí v 60. letech 20. století se ukázalo, jak důležité je zabývat se otázkami produkce, komunikace a využívání vědění. Také pedagogika se začala vážněji zabývat procesem komunikace svého vědění od těch, kteří je produkují (výzkumníci), k těm, kteří je každodenně využívají při své práci (praktici). Dnes je zřejmé, že komunikace *pedagogického vědění* je spojena s celou řadou různých problémů. Jeden z nich spočívá v napětí mezi *věděním teoretickým* na straně jedné a *věděním praktickým* na straně druhé. Ukázalo se, že edukační politika a praxe je ovlivňována spíše věděním praktickým (akumulovaná modrost a zkušenosti praktiků) než věděním teoretickým (poznatky pedagogického výzkumu). Pedagogický výzkum patrně dosud není rozvinut do té míry, aby produkoval *vědění využitelné při rozhodování (se)* v širokém spektru pedagogických problémů. Další potíž spočívá v povaze *pedagogických problémů*, které mají často také dimenzi filozofickou, psychologickou, sociologickou a jinou. Přestože máme o různých problémech k dispozici poměrně bohaté vědění pedagogické, psychologické a jiné, zdá se, že chybí odhodlání či odvaha k syntéze tohoto

¹Např. KEEVES, J.P. Knowledge Diffusion in Education. In HUSEN, T., POSTLETHWAITE, T. N. (eds.) *The International Encyclopedia of Education*. Oxford, New York, Toronto, Sydney, Paris, Frankfurt: Pergamon Press, 1985, s. 2814–2822. OELKERS, J., TE-NORTH, H.-E. *Pädagogisches Wissen. Zeitschrift für Pädagogik. Beiheft 27*. Weinheim und Basel: Beltz Verlag, 1991. SKALKOVÁ, J. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004.

vědění do smysluplnějších celků.² Kromě toho je *pedagogické vědění* do jisté míry kulturně podmíněné. Edukace, výchova, vzdělávání, vyučování, učení – pokud bychom bez ohledu na kontext chápali uvedené kategorie jako „vědecké konstrukty o sobě“, nemohli bychom dostatečně citlivě zohlednit skutečnost, že v různých kulturách se tyto pedagogické aktivity praktikují různě.

A jaké vlastně je současné *české pedagogické vědění*? Na prvním místě je třeba uvést, že je výslednicí svého kulturně historického vývoje. Česká pedagogika prošla poměrně dlouhým obdobím, kdy jí byl omezen přístup k *světovému pedagogickému vědění*. V důsledku toho dnes v naší pedagogice chybí hlubší porozumění některým důležitým teoretickým konstrukcím (např. pedagogické vědění, autonomie učení, konceptuální změna). Od 90. let 20. století vyvíjejí mnozí čeští pedagogové enormní úsilí, aby nám zprostředkovali pedagogické teorie a koncepce rozvíjené na západ od naší země před rokem 1989, avšak mnohdy se nelze ubránit dojmu, že se pokoušíme rekonstruovat *světové pedagogické vědění* jakoby se zpětnou platností. Tenkrát nebyli a být nemohli. Na druhou stranu je pravda, že i přesto česká pedagogika dospěla k značnému množství poznatků, které ve svém souhrnu reprezentují dosažený stav *českého pedagogického vědění*.

Čím dynamičtější je nárůst *vědění* v určité disciplíně, tím naléhavější jsou snahy toto *vědění* dokumentovat, utřídit, syntetizovat a prezentovat je tak, aby bylo k dispozici v relativně systematizované podobě. Vedle sborníků, monografií, slovníků a encyklopedií představují právě časopisy jednu z důležitých forem dokumentace a prezentace *vědění*. Poslání odborných či vědeckých časopisů navíc spočívá v tom, že umožňují rozvíjet odborný diskurz nad aktuálními problémy a tématy dané disciplíny.

S ohledem na výše uvedené chápeme *Pedagogickou orientaci* (dále také PedOr) jako jeden z časopisů, které zachycují, prezentují a rozvíjejí *pedagogické vědění*, a přispívají tím k utváření poznatkové báze pedagogiky. Poznatková báze integruje *pedagogické vědění* různého druhu (např. teoretické, praktické), je v ní obsaženo vědění o pedagogických problémech pocházející z různých disciplín (např. didaktika, pedagogika, psychologie, sociologie, historie, filozofie). Péče o poznatkovou bázi pedagogiky patří k jednomu z úkolů odborných časopisů. K naplňování tohoto úkolu bude v rámci možností přispívat také *Pedagogická orientace*.

V redakci *Pedagogické orientace* dochází v současné době k určitým změnám. Od čísla 1/2007 pracuje redakce v novém složení a nově sídlí v Centru

²K tomuto problému viz BREZINKA, W. *Východiska k poznání výchovy. Úvod k základům vědy o výchově, k filozofii výchovy a k praktické pedagogice*. Brno: L. Marek, 2001.

pedagogického výzkumu PdF MU v Brně (viz zpráva V. Švece, s. 69–72). Členové nové redakce by rádi poděkovali dosavadní redakci – doc. Zdeňce Veselý, dr. Daně Knotové a dr. Martě Rybičkové – a redakční radě v čele s předsedou prof. Vlastimilem Švecem za jejich dlouholetou práci pro časopis.

Redakce časopisu uvítá široké spektrum příspěvků spadajících do kategorií: teoretické statě, empirické studie, přehledové studie, diskusní příspěvky, zprávy, recenze. Informace pro autory jsou dostupné na webových stránkách redakce: <http://www.cpdS.cz/infaut.htm> (viz také PedOr 2/2006). Redakce hodlá podporovat rozmanitost „žánrů“, jimiž se autoři obracejí ke svým čtenářům – uveřejněny mohou být například i rozhovory či reportáže ze škol. Vítány jsou také diskusní příspěvky a polemiky k aktuálním problémům pedagogické praxe (např. propouštění učitelů, státní maturity, rámcové a školní vzdělávací programy, autoevaluace škol, výstupní hodnocení žáků základních škol, domácí vzdělávání a další).

Pedagogická orientace může mnohé výtěžit z toho, že se jedná o časopis *České pedagogické společnosti* (dále ČPdS). Vztah oboustranného obohacování, který zde vzniká, by měl být správně pochopen a rozvíjen s ohledem na dosahování společných cílů. Společným cílem ČPdS a PO se stává zejména naplňování funkce *zprostředkovatelské, mapující, komunikační, badatelské a výchovné* (viz zpráva V. Švece, s. 69–72). *Pedagogická orientace* je platformou pro členskou základnu ČPdS a současně je otevřená příspěvkům zvenčí, a to domácím i zahraničním. Časopis nabízí publikační příležitost jak renomovaným odborníkům, tak začínajícím autorům (např. studentům).

Ve snaze o zvýšení kvality příspěvků publikovaných v *Pedagogické orientaci* je realizováno recenzní řízení, jehož kritéria jsou uveřejněna na uvedených webových stránkách (viz také PedOr 2/2006). Redakce bude usilovat o naplňování strategie aktivní (spolu)práce s autory a věří, že se jí podaří získat tým lektorů, kteří svými posudky, podněty a radami k tomuto záměru přispějí.

Pedagogická orientace se svým názvem zavazuje, že bude čtenáře orientovat. Poskytovat orientaci – to je v době informační exploze nejen velkorysá, ale současně velmi odvážná nabídka. Pedagogika je poměrně široká co do témat a problémů, které spadají do oblasti jejího odborného zájmu. V době, kdy o „specializace v pedagogice“ není nouze, nabývá na významu potřeba udržet si celkový přehled o klíčových problémech, které tato věda řeší. Zkrátka potřebujeme *pedagogickou orientaci* a věříme, že ji budeme nacházet mimo jiné také na stránkách *Pedagogické orientace*.